

Nacht

Ann Meskens – 24 december 2019

Column 1: Weekthema ‘Jonge Stemmen’

The Neverending Park. De Grond der Dingen.

Kinderrechten is meervoud. Eén kind is enkelvoud.

En het is dat ene kind dat me voor ogen staat. Een kind dat in alle gruwel misschien wel zijn best wilde doen om te sterven, maar helaas te licht was om door het leven te vallen.

Wie is het kind? Welke naam droeg het? Welke nationaliteit had hij? Wat had hij gedaan om dit te verdienen?

Samen met twee mannen staat hij op de binnenplaats van Buchenwald, een strop om de hals. Voorts heerst er een verschrikte stilte, al zijn ze met veel verzameld. De aangewezen beul heeft geweigerd, al heeft hij inmiddels voldoende ervaring om mensen om te brengen. Maar een doodsknoop leggen om zo’n breekbaar kinderhalsje?

Een andere beul is snel gevonden.

De twee mannen hangen in geen tijd dood aan de galg.

Het kind is echter te licht van gewicht, hangt tussen leven en dood in, de tijd staat stil.

Waar is God nu? Vraagt er iemand stil?

Iemand antwoordt, ‘Kijk, hij werd net opgeknoopt.’

Zo herinner ik me een verhaal van Elie Wiesel, neergeschreven in *Nacht*.

Wiesel was vijftien jaar bij zijn bevrijding uit de kampen, eigenlijk ook nog een kind. Hij zwoer tien jaar lang te zwijgen, om er dan misschien iets van te zeggen, maar hoe verwoord je het onvoorstelbare?

Hoe kon het waar zijn? Had hij bijvoorbeeld werkelijk gezien wat hij zag toen hij vanuit Buchenwald na een dodenmars in Auschwitz toekwam? De kinderen kregen een bijzondere behandeling, ja. Ze werden nog bij leven in één beweging in het vuur gesmeten, het gaf te veel moeite om hen samen met de grote mensen te vergassen.

De geschiedenis gaf hem helaas gelijk. Het was waar.

Het huist nog in ons, vanaf het oerbegin. Het is gedrag dat we delen met dieren. We zorgen voor de kwetsbare kleintjes, zelfs als we ze niet zelf hebben gebaard, zelfs als ze uit een ander roedel komen, zelfs als ze uit de groep van vijandige dieren komen. Het geldt voor moederdieren en voor vaderdieren. Het is een wet van het leven. En deze wet geldt eigenlijk en wezenlijk ook in elke mensengemeenschap. Sla iemand dood, maar wacht tenminste tot hij of zij groot is. Het zorgde er in de oorlog voor dat vondelingen, verdwaalde en opgejaagde kinderen niettemin werden opgeraapt, meegenomen en grootgebracht. En toch. In tijden van oorlog en waanzin zijn wij mensen blijkbaar erg goed in staat om de strengste natuurwetten te negeren.

We trappen de kwetsbare kleintjes dood.

We halen kleuters uit hun bed om ze zonder valiesje naar de hel te brengen.

We gooien baby's in de lucht om ze neer te schieten. Een spelletje.

Kinderen zijn heilig, zeg ik soms.

Zowel gelovigen als ongelovigen verstaan me.

Men wist na de oorlog. Een streng verdrag van de rechten van de mens was nog nooit zo nodig geweest. Toen het verdrag in 1984 werd opgesteld, had het voor iedereen duidelijk moeten zijn. Elk kind is een mens. Een mens heeft rechten, allereerst op leven. Geen kind mag dus worden doodgemaakt.

Voor wie het toch niet helemaal duidelijk was wat mensenrechten dan voor kinderen inhielden, stelde men in 1989 een kinderrechtenverdrag op.

Het klinkt zo natuurlijk en vanzelfsprekend.

Het hoger belang van het kind (Artikel 3)

Een kind heeft recht op leven, overleven en ontwikkeling (Artikel 6)

Ook het tweede artikel is ongemeen duidelijk. *Alle kinderrechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen.* Het was in elk geval helder voor Elie Wiesel, zo helder dat hij er terecht de Nobelprijs kreeg. Hij overleed nog maar in 2016.

Je kan vandaag in Mechelen Kazerne Dossin bezoeken, het joods museum. Bezoekers worden fysiek onwel bij het aanschouwen van al het menselijk leed. Dat hoort zo. Bezoekers kunnen er nog minder tegen als ze al het kinderleed onder ogen moeten zien. Als er een overtreffende trap zou bestaan, zou je moeten zeggen, dat *hoorderst* zo.

Kinderen zaten huiverend op de kasseien van de binnenplaats van de kazerne. Ze hadden honger. Ze waren bang. Ze huilden. En ja, er waren nog erg kleintjes bij. Tweeduizend tweehonderd en één jongens. Tweeduizend vijf en veertig meisjes.

Dit gruwelijk Tweede Wereldoorlogverhaal is helaas nog altijd actueel. We moeten als mensen nog altijd leren samenleven. Zeker als er kinderen bij zijn. Ik weet. De Mechelse binnenplaats is historisch getuige van het unieke onbeschrijfelijke leed van één volk. Dat ene jongetje dat uiteindelijk in zijn strop op de binnenplaats in Buchenwald stierf is ook op een bepaalde gruweldag vanuit zo'n verzamelplek vertrokken. Het is een memoriaal. Dat is belangrijk want de getuige Elie Wiesel is intussen, net als vele andere menselijke getuigen, al enkele jaren overleden. Zoals het hoort, door ouderdom, en niet door toedoen van een ander mens. Maar het is ook het verhaal van elk mens en elk kind, toen en nu, hier en elders.

Het Mechels joods museum zou een heilige plaats kunnen zijn, niet in de betekenis dat het geldig is voor één geloof, maar omdat elk mens en zeker elk kind heilig is. En omdat we als mensen elkaar moeten beschermen, vooral tegen onszelf, omdat goden niet altijd komen opdagen, wanneer we ze nodig hebben.

Ann Meskens